

pa ne. Temu odgovorjam, če Avstrija res ne tira politike po narodih, kako pa je potlej to, da smo mi Slovani Avstro-Ogerske izročeni nekaj nemškej ustavovernej, nekaj pa magjarskej gospodovanja-željivosti, kako je to, da nas vedno žalijo v naših narodnih pravicah, da nam krajšajo politične pravice, in nas pikajo in da ravnajo z nami kot z menj pridnimi plemeni, ker smo vendar sicer dosta dobri, da nosimo na plečih bremena monarhije, in sicer velika, in morda njih večji del? (Pravo! na desnej.) Dokler bode Avstrija v svojem notranjem trpela taka zla, tako dolgo se ve da ni zmožna za večja početja na ven. Tem nujnejše toraj je za njo, da se pošteno in odkritosrčno oklene nemško-ruske zveze, ker je ravno to najsigurnejši porok za ohranjenje miru in ustanovljenje uredjenega stanja v Turčiji.

S teškim srcem mora avstrijski domoljub gledati v bodočnost našega cesarstva. Uže se je magjarski vpljiv polastil ne samo notranje, nego i zunanje politike. Vsa ta ustavoverna stranka s svojimi začasnimi vplivi in močjo, da, vsa ta vlada je odvisna od milosti Andrassyjeve. (Pravo! na desnej, ugovarjanje in veselost na levej.) In kam pa žene ta magjarizem v vnanjej politiki? Saj vendar vsak dan čitamo v magjarskih listih poziv k vojski proti Rusiji, in dunajsko časnikarstvo, namreč takozvana stranka ustavoverna, katere skoraj neverjetno spačenost je ranjki profesor Wutke v celej njenej pasjej nagosti tako neprizanašalno odkril, to časnikarstvo se odlikuje v enomer z najgršim psovanjem proti nam Slovanom, in ščuje gotovo na povelje iz Pešte javno in dosledno proti Rusiji. Gospoda! Vojska Avstrije proti Rusiji, kakor se v nekaterih peštanskih in, kakor se vidi, tudi v dunajskih krogih namerava, taka vojska, ki bi se le zato podvzela, da se vzdrži celokupnost Turčije — druge razprtije mej Avstrijo in Rusijo si pač ne moremo lahko misliti in je ne poznamo — vojska Avstrije proti Rusiji za Osmanstvo in proti življenskim koristim krščansko-slovanskega prebivalstva v Turčiji bila bi sramota za celo še krščansko čuteče prebivalstvo Avstrije, bila bi cdarec v obraz šestnajst milijonom avstrijskih Slovanov, to bi bil začetek konca Avstrije. (Pravo! na desnej.)

Za resnične koristi skupne Avstrije bomo tudi mi avstrijski Slovani, kakor dozdej tudi za naprej veseli z blagom in krvjo pripomogli. Saj vendar upamo, da pride končno čas izpoznanja za one, katerim mora na obstanku Avstrije najbolj ležeče biti; saj se vendar zavedamo, da ne terjamo nič krivičnega, nič kar bi ugovarjalo koristim Avstrije in njenih neslovanskih narodov, in da nikakor ne mislimo težiti po prevagi ali gospodovanju v državi. Mi avstrijski Slovani hočemo le kot bratje z enakimi pravicami v hiši Avstrije živeti, mi le nočemo, da smo vedno in vedno le na steno pritiskani.

Avstrija stoji zopet na razpotju svojih osod.

Naj bo zuana zgodovinska sreča Avstrije tudi ta pot večja, kakor je menda ročnost in previdnost njenih državnikov! (Pravo! pravo! na desnej.)

Govor Greuter-jev objavimo prihodnjič!

Cerkvene zadeve.

Šolske sestre na Štajerskem.

V. Podružnice matiške hiše v Algersdorfu. Glavni namen „šolskih sester“ ni, da bi ustanovljale velikanske učilnice za visoke stanove, temuč pozornost svojo obračajo posebno na nižje prebivalstvo, da otroke izmed tega do prave kršč. odreje peljajo. Deklice njihovej skrbi izročene imajo izrejati za žive ude sv. Cerkve, za device spodobnega ter lepega obnašanja, za prijazne in zveste žene, za pobožne in kršč. matere, za skrbne in pridne gospodinje. Sprejemati imajo v kršč. ljubezni zapuščene in zancemarjene otroke, kar njim bode prineslo obilno božjega blagoslova. S temi besedami je opisan in odmerjen delokrog šolskih sester.* Da se one res trudijo toto nalogo izvrševati, ter da z izvrstnim uspehom ta blagi namen dosejajo, bo gotovo vsak nepristransk presojavec rad pripoznal, ki je imel priložnost otroke od „šol. sester“ izrejene opazovati. Pravi prijatelji mladine in človeštva so to kmalu spoznali. Trudili so se tedaj, — čeravno tudi z mnogimi žrtvami, po raznih krajih upeljati v šole „šol. sestre“. Smemo trditi, da so se one gledč kratkega obzanka in neugodnih razmer, pod katerimi so se ustanovile, že precej razširile po lepi štajerski deželi. Ako nebi ravno sedaj nekrščanski in vsemu dobremu sovražni časi vladali, bi njih razširjanje gotovo bolj napredovalo.** Itak iz „matiške hiše“ v Algersdorfu imamo zaznamovati lepo število hčeric — podružnic, ki jih je razposlala „skrbna mati“ delovat za deklisko mladino. Kratko bodi to omenjeno, zaporédoma kakor so nastale. 1. Podružnica v Gradcu. Po preselitvi sedeža „matere-prednice“ iz Grada v Algersdorf, niso „sestre“ nikakor razpusile dekliske šole v mestu, ampak ustanovile podružnico ter so tam nadaljevale poduk za deklisko mladino, l. 1855. — Še v istem letu je bila privatna dekliska šola k javni šoli za faro „Marija v nebo vzetje“ povzdignena. V letu 1860 je dobila četrti, v l. 1871 peti in v l. 1873 šesti razred. Leta 1874 je bila zopet za privatno šolo oklicana; zavživa pa od meseca septembra 1875 pravice javnih šol. Poduk in odreja oskrbljuje na tej šoli 10 „šol. sester“. Da se „šol. sestre“ ne potegujejo rade za javnost svojih šol, je ta uzrok, ker si država takrat pravico jemlje, učiteljice-sestre predstavljati, kar le edino mati-prednica po pravilih zamore. 2. Podružnica: Česka

*) Prim. „Statuten der Schulschwestern im Mutterhause zu Algersdorf“ Cap. VI. § 9

**) Spominjamo tu le, iz kako jalovih uzrokov so p. spodbijali upeljanje „šol. sester“ v Celju. Pis

Kamenica v českem kraljestvu; ustanovljena je bila 11. maja l. 1857. — Mesto je prosilo „šol. sestre“, da naj prevzamejo ondašnja učilnico kot javne učiteljice. Začetkoma sta bila le 2. razreda, za leta dni trije in v l. 1870 še je bil upeljan četrti razred. Pa ta podružnica ni imela obstanka; sestre so bile javne učiteljice; tirjave ondašnje šolske oblasti so jele take postajati, da „matiška hiša“ gledè pravil „šol. sester“ ni zamogla tistim ustreči. 1. septembra 1871 so bile učiteljice domov poklicane, in so po takem zapustile kameniško podružnico. 3. Podružnica Labodovec (Schwanberg) ima svoj začetek in obstanek zahvaliti Juliji kneginji Liechtenstein-ski, l. 1857. — S prva je bila le privatna dekliska šola z 2. razredoma ter z obrtniško šolo (Industrieschule). Do l. 1875 so bile tu le četire sestre; od tega leta se je začel tudi tretji razred in odposlana je bila tje še ena „sestra“. Pravico javnosti je zadobila šola l. 1872. 4. Podružnica: sv. Juri (St. Georgen a. d. Stiefing) na levi strani Mure na južni-vzhodni strani od Wildona, začela se je l. 1857 v jeseni. Preč. gospod Karl Titz, ondašnji župnik so vkljub mnogim oviram na dekliski šoli „šol. sestre“ upeljali. Na dvarazredni privatni šoli oskrbljujejo poduk četiri „sestre“. Leta 1870 je zadobila šola pravice javnosti. (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Hvala izabele.

M. Trs izabela daje med vsemi pri nas znanimi trsi največji obrodek. Izabela raste v vsaki legi, naj je proti jutru, ali proti večeru, ali proti poldnevu obrnjena. Stori v vsaki zemlji, v mokrotni in suhi, v peščeni in ilovnati, in prenaša vsako vreme. Ta trs toraj zasluži, da se naši vinorejci bolj na njega ozirajo. Izabela pa se posebno prilega za brajde, za v vinograd pa manj, ker prebujno raste in tedaj drugemu trsu preveč senco dela. Ali za brajde in za razpeljavo po drevju menda ni trsa, ki bi izabelo prekosil. Videli smo letošnje poletje jeden trs izabele na brajdo razpeljan, ktera je blizu seženj visoka in kakih 5 sežnjev dolga, ki je štel 384 grozdov, potem ko jih je najmanj kakih 150, ki so viseli na slani bolj pristopnih mestih, slana posmodila. Toraj dosti nad 500 grozdov na jednom jedinem trsu! Pa tudi sladke so njene jagode, da se tudi vino iz njih najboljšim sortam sme na stran postaviti. Nekterim sicer posebni muškati duh izabele ne ugaja, drugim pa zopet ljubi. Po vinogradih v Sausalu v srednjem Štajerskem mnogo izabele glešajo in hvalijo se z njeno rodovitnostjo in dobroto njenega vina. Neki gospod pripoveduje v graškem gospodarskem listu o izabeli sledeče: „Pred 14 leti sem iz graškega poskušalnega vrta med drugimi trsi dobil tudi jeden trs izabele, in ga z drugimi vred v vinograd posadil. Med vsemi

trsi je izabela najbujnejše rastla in se smodu popolnoma ubranila, med tem ko so vsi drugi trsi od smoda trpeli. Obrodek je bil sicer tudi njen le pičel, dokler da se ni na blizu stoječe drevo vzpela. Že v drugem letu je bilo drevo vse polno grozdja in vsled tega so se potem tudi k drugim drevesom izabelini ključi položili in po njih in drugih brajdah razpeljali. Vspeh je bil kaj ugoden. Kajti 4 leta pozneje t. j. leta 1872 se je od teh izabelinih trsov po drevesih in brajdah že 10 veder, leta 1873 60 veder, in leta 1874 80, 1875 40 in slednjič letos v ti najslabejši vinski letini 15 veder nabralo. To je vendar sijajen vspeh! Iz tega pač sprevidimo, da ima ta trs hitro rast, da hitro rodi in da mn. mrz, smod, pikec in osipec skoraj nič ne škoduje. Tudi trsna bolezen (*Oidium Tuckeri*), ki skoraj vse brajde napada, se izabele ne loti. Ta trs je toraj vse priporočilbe vreden.“

M. Kako se rane sadike brez gnojnih gred vzredijo. Pozno v jesen, predno začne močno zmrzovati, se napravi smes iz $\frac{1}{3}$ pepela in $\frac{2}{3}$ prsti, ktera se potem v proste iz desk zbite zabojce dá, ki so kakih 10 centimetrov globoki. V te zabojce se v začetku januarja posejejo semena po vrsti 1 centimeter vsaksebi, ki se potem od časa do časa polijejo in v zakurjeni sobici pustijo, dokler seme začne iz zemlje poganjati. Potem se zaboji prenesejo, če mogoče v solnčnato kamro. Prst, ki se zato porabi, ne sme pognojena biti. Bolj je pusta, manj se je bati, da rastline poležejo. Če se pa to vendar le zgodi, jih je treba osipati z čvrsto bolj pusto zemljo in le malo zamakati. Pozneje se sadike za časa polagoma nasajajo na prosti zrak posebno, kedar solnce sije. Kolikorkrat je prst suha, se sadike na solncu ali vsaj poldnevu z prestano vodo polijejo. V sušcu se sadike več noči na prosti zrak postavijo in slednjič, če mogoče že konec sušca v prosto zemljo, ki pa ne zmrzuje več, če mogoče o južni kaki steni, presade, kar se pa, če vreme dopušča, lahko brz iz zabojcev zgoditi zamore. Take sadike imajo pred onimi, ki se v gnojnih gredah izrežajo, to prednost, da niso toliko občutljive in da zamorejo tudi trdemu vremenu, ki včasih po presajanju nastopi, lahkješe zoperstati.

Zimska jabelka. 7. Zlati boršič (Lukas IX.

2. a) Edel-Borsdorfer, tudi imenovan zimski boršič, česki borster, po domače mošancel. Redko ktero jabelko je tako razširjeno in cenljivo, kot zlahtni boršič. Zraven pa je mali, redko srednje veliki sad pravilne, lepe, navadno ploščaste okrogle podoobe. Lupino ima tenko pa trdno, na drevesu voščeno zelenkasto-rumeno ali svitlo-zeleno, pozneje svitlo-zlatorumeno. Mnogokrat se nahajajo na marsikteri površini sadu rumenkasto siye bradavice ali nasadki; nježna cimetna rujavina je tej sorti lastna posebnost. Meso je čisto belo in ima pri popolnoma zrelem sadu nježen zaseben vinsko-